

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes til tidsskriftet@legeforeningen.no

Om uverdigg og ofte farlig atferd

Råkil M, red

Menns vold mot kvinner

Behandlingserfaringer og kunnskapsstatus. 256 s, tab, ill. Oslo: Universitetsforlaget, 2002. Pris NOK 348 ISBN 82-15-00205-6

Boken er en antologi som er et ledd i den regjeringsoppnevnte handlingsplanen *Vold mot kvinner*. Den gjør opp status for norske erfaringer med behandling av menn som utøver slik vold. Behandlingsmetodene og den til grunnliggende teoretiske forståelsen blir presentert og problematisert. Målgruppen er ikke eksplisitt angitt, men må være folk som i sitt praktiske og teoretiske arbeid berøres av emnet.

Bokens 11 kapitler er skrevet av 14 forfattere i forskjellige kombinasjoner. Hovedbidragene med praktiske erfaringer kommer fra folk med tilknytning til stiftelsen Alternativ til Vold, der redaktøren, psykolog Marius Råkil er nestleder og faglig leder for tilbudet til menn.

Noe av bokens innhold skal refereres. Redaktørens og Per Isdals kapittel *Volden er mannens ansvar* med referering av behandlingsresultater i stiftelsens regi, er sentralt. Jim Aa. Nøttestad og Grethemor S. Haugan har to viktige kapitler basert på virksomheten ved Brøset regionale sikkerhetsavdeling og kompetansesenter i Trondheim. Til slutt nevnes Halldis Leiras intense kapittel om den iboende motstand mot kunnskap om dette ubehagelige området som eksisterer i kultur og samfunn.

Tilnærmingen fra stiftelsen Alternativ til Vold er såkalt profeministisk, der fokus på makt- og kontrollaspektene i menns vold mot kvinner er tydeligst. Dette ligger til grunn for den gruppebehandling av mennene som er den praktiske hovedtilnærmingen. Den andre hovedtilnærmingen er kognitiv atferdsterapi, individuelt og i grupper, som preger tilnærmingen ved Brøset. Når det gjelder registrering av resultater, har Brøset foreløpig den eneste etterundersøkelsen som har kunnskapsbasert metodikk, nemlig ved opplysning fra den kvinnelige partner om hvorvidt volden har opphørt. Resultatene fra Alternativ til Vold bygger kun på terapeutbaserte vurderinger. Begge tilnærmingene mener de har gode resultater: 60–70 % (foreløpig) opphør av vold.

Anmelderen har stor sympati for de profeministiske elementer i bekjempelsen av denne voldstypen. Menns bruk av vold mot en prinsipielt fysisk underlegen partner er moralsk tarvelig og må ikke beskyttes av kulturelle fortielser og tilsløringer. Derfor gis bokens hovedintensjon og tilnærming anerkjennelse. Travle leger kan ha nytte av å lese i alle fall noen av kapitlene.

Pål Hartvig

Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri for Helseregion Øst og Helseregion Sør
Gaustad
Oslo

– Ville du ikke heller vært død?

Knøsen E, Krokan AK

Den tause diskrimineringen

Nytt fokus på funksjonshemming. 288 s. Oslo: Kommuneforlaget, 2003. Pris NOK 430 ISBN 82-446-0962-1

«Jeg befinner meg plutselig omringet av et titall velklede, høflig smilende mennesker av begge kjønn som står i en tett ring og ser interesserte ned på meg der jeg ligger på rygg mellom beina

deres.[...] – Lykke til videre! Du er i hvert fall sterk i armene. Det kommer nok godt med! Og så toger de i flokk mot neste kurositet med en god følelse inni seg av ikke å være fordomsfulle. De har både snakket og smilt til meg.»

Hvor ofte får ikke helsepersonell og andre en funksjonshemmet person til å føle seg så liten, verdiløs og lite respektert? Ikke på grunn av manglende kompetanse eller vilje, men på grunn av manglende forståelse. En slik forståelse gir *Den tause diskrimineringen*.

Jeg-fortelleren blir lam i en bilulykke. Hun aksepterer ganske raskt sin nye situasjon. Problemet, og bokens kjerne, er at omgivelsene ikke gjør det. Folk ser lytene/avvikene og ikke individet. Mange episoder vitner om båstenkning og at det å være annerledes er synonymt med å være mindre verdt. Klapp på hodet med kommentaren «så flink du er», «stakkars deg – og så så pen» og «ville du ikke heller vært død?»,

gjør det vanskelig for en person å ha selvrespekt og å se seg selv som en voksen, likeverdig kvinne.

Dette er ikke en orgie i selvmedlidende «vi er funksjonshemmede, så vi må tas vare på»-beskrivelser. Tvert imot – de to forfatterne Eli Knøsen og Ann Kristin Krokan, som selv er rullestolbrukere, vil ha slutt på det. Det er ikke lamme bein, blære- og tarmtømming som styrer hverdagen. Det er atkomsten til butikker, skoler, legekontor, barnehager, kafeer, offentlige bygg og tilgang til handikoptolett. Det er ikke kroppens lyter, men manglende politisk vilje og handlekraft som hindrer full livsutfoldelse for funksjonshemmede. Hvis infrastrukturen var tilgjengelig for alle, ville det kanskje ikke være nødvendig med alle «særtiltak» og «spesielle behov». Med en god porsjon humor – og oppgitthet – beskrives mange møter med fysiske hindre og manglende logikk i tilretteleggingsforsøk, som handikoptolett lokalisert flere trappe-trinn opp.

Alle vet at funksjonshemmede møter hindringer i samfunnet. Det er likevel noe annet å lese om den selvopplevde virkelighet i denne usentimentale – men jeg vil ikke si usminkede – beretningen. Jeg tror det kan rapporteres om mange verre episoder enn dem vi leser om her. Boken oppmuntrer funksjonshemmede til å være stolte av sin funksjonshemming, stolte av det som skiller dem fra «the main stream».

Selv om boken er skrevet i skjønnlitterær form, har forlaget lansert det som en faktabok – med rette. En faktadel om funksjonshemmedes økonomiske, arbeids- og utdanningskår m.m. er med på å rettferdiggjøre kategoriseringen. Boken er ment som et innlegg i arbeidet med en antidiskrimineringslov for funksjonshemmede. Det finnes allerede en lov mot å diskriminere på bakgrunn av kjønn, rase, religion og legning – men ikke funksjonshemming. Forfatterne fremhever at en ny lov vil ha stor betydning, fordi folks holdninger/fordommer gjen-speiler den offisielle politikken.

Det virker ikke mindre viktig når vi i denne meget gode og leseverdige boken får konstatert at situasjonen for funksjonshemmede faktisk er forverret de siste ti årene.

Marit Fjellhaug

marit.fjellhaug@legeforeningen.no
Tidsskriftet